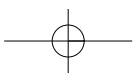
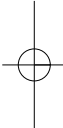
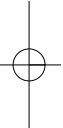

LES RELACIONS AMB L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

**Exercici de les funcions en matèria
d'Administració de Justícia**

ÍNDEX

1. Antecedents	127
1.1 Estatut d'Autonomia de 1979	127
1.1.1 <i>Clàusula subrogatòria</i>	129
1.2 Llei Orgànica del Poder Judicial de 1985 i posteriors reformes	131
1.2.1 <i>Llei Orgànica de 1985</i>	131
1.2.2 <i>Reforma de la Llei Orgànica de 1994</i>	132
1.2.3 <i>Reforma de la Llei Orgànica de 2003</i>	135
1.3 Doctrina del Tribunal Constitucional	136
2. Actuacions del Govern català anteriors als primers traspassos	139
2.1 Decrets d'estructura	139
2.2 Programes innovadors	140
2.2.1 <i>Servei d'Orientació Jurídica (SOJ)</i>	140
2.2.2 <i>Servei d'Assistència i Orientació Social (SAOS)</i>	141
2.2.3 <i>Beques a la carrera judicial</i>	141
2.2.4 <i>Programa de Normalització Lingüística</i>	142
3. Transferència de serveis i assumpció de competències	144
3.1 Les primeres: mitjans materials. Any 1990	144
3.2 Les segones: transferència dels mitjans materials i econòmics de les fiscalies. Any 1994	146
3.3 Les terceres: mitjans personals de les oficines judicials. Any 1996	147
4. Inversió en infraestructures	149
4.1 En general	149

126

Núria de Gispert

4.2 Ciutat de la Justícia de Barcelona i l'Hospitalet	151
4.3 Altres inversions	153
5. Pla integral d'informatització de les oficines judicials	153
6. Pla de millora del funcionament de l'Administració de Justícia a Catalunya	154
6.1 Potenciació de l'autogovern	154
6.2 Altres projectes normatius	156
6.3 Projectes de modernització i millora	156
6.4 Justícia de Pau	160

1. Antecedents

1.1 ESTATUT D'AUTONOMIA DE 1979

Els únics articles de la Constitució que expressament permeten incloure als estatuts d'autonomia determinades competències en matèria d'administració de justícia són l'article 152.1, paràgraf segon i tercer i l'article 149.1.5, segons doctrina reiterada pel Tribunal Constitucional: aquests preceptes fan possible compatibilitzar el principi bàsic d'unitat d'organització i funcionament del Poder Judicial establert a l'article 117.1 de la Constitució, amb la possible assumpció per les Comunitats Autònomes de competències en l'àmbit de la justícia.¹

Ha estat l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979, el que, com a norma integrant del bloc de constitucionalitat, va establir una sèrie de disposicions normatives que significaven una autonomització del poder judicial i de l'Administració de Justícia.

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya disposava les competències de la Generalitat tenint en compte dos aspectes o àmbits: les relacionades

1. Constitució espanyola. Article 117.1: La justícia emana del poble i és administrada en nom del Rei pels jutges i pels magistrats que integren el Poder Judicial, independents, inamovibles, responsables i sotmesos únicament a l'imperi de la llei. Article 149.1.5: L'Estat té competència exclusiva sobre l'Administració de Justícia. Article 152.1, paràgraf segon: Un Tribunal Superior de Justícia, sens perjudici de la jurisdicció que correspon al Tribunal Suprem, culminarà l'organització judicial dins l'àmbit territorial de la CA. En els estatuts de les CA podran establir-se els supòsits i les formes de participació d'aquelles en l'organització de les demarcacions judicials del territori, de conformitat amb el que preveu la Llei Orgànica del Poder Judicial i dins la unitat i independència pròpies d'aquest darrer.

amb el Poder Judicial i que deriven de l'article 152.1 de la Constitució i les derivades de l'establert a l'article 18 de l'Estatut i la clàusula subrogatòria, que atorga a la Generalitat la titularitat de les facultats que la Llei orgànica del Poder Judicial reconegui al Govern de l'Estat.²

Per tant, les competències de la Generalitat segons l'Estatut de 1979 tenien a veure amb l'organització judicial i el Tribunal Superior de Justícia, d'una banda, i les relatives als mitjans materials i humans de l'Administració de Justícia, d'una altra.

Pel que fa a les primeres, es refereixen a la definició i creació del Tribunal Superior de Justícia, el nomenament del seu president i fixar la delimitació de les demarcacions judicials.

L'Estatut de 1979 va desenvolupar les previsions de la Constitució pel que fa a la creació del Tribunal Superior. Aquest Tribunal és l'òrgan en què culmina l'organització judicial a Catalunya i es configura com a la màxima autoritat en matèria de dret propi autonòmic. La seva regulació i el nomenament dels seus magistrats correspon a l'Estat.

Si bé, uns anys després i mitjançant la Llei Orgànica del Poder Judicial, un de cada tres magistrats de la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior són designats a proposta del Parlament de Catalunya.³

En matèria de demarcació i planta judicial es van rebaixar notablement les previsions estatutàries: en particular, la competència de fixar les demarcacions es va transformar en una simple proposta no vinculant.

2. Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979. Article 18: Quant a l'Administració de Justícia, llevat de la Militar, correspon a la Generalitat: 1. Exercir totes les facultats que les Lleis Orgàniques del Poder Judicial i del Consell General del Poder Judicial reconeguin o atribueixin al Govern de l'Estat. 2. Fixar la delimitació de les demarcacions territorials dels òrgans jurisdiccionals a Catalunya i la localització de llur capitalitat. 3. Coadjuvar en l'organització dels tribunals consuetudinaris i tradicionals i en la instal·lació dels jutjats, sotmetent-se en tot cas a allò que disposa la Llei Orgànica del Poder Judicial.

3. Llei Orgànica del Poder Judicial. Article 330.3: «Una de cada tres plazas vacantes de la Sala Civil i Penal de los Tribunales Superiores de Justicia será proveída por un jurista de reconocido prestigio con más de diez años de ejercicio profesional en la CA, nombrado a propuesta del Consejo sobre una terna de candidatos propuesta por la Asamblea Legislativa».

L'Estatut de 1979 no atribueix competències a la Generalitat pel que fa a l'activitat jurisdiccional ni respecte del govern del poder judicial.

1.1.1. *Clàusula subrogatòria*

Pel que fa a les segones, els mitjans materials i els recursos humans, l'Estatut va establir en el seu article 18 la clàusula subrogatòria. Amb ella, «el que es va intentar va ser tractar de conciliar dos realitats. D'una banda, el principi en virtut del qual totes les competències de gestió administrativa havien de correspondre a les CA, i d'una altra, el desconeixement del sistema judicial que la Llei Orgànica del Poder Judicial anava a implantar». Disposicions que quedaven pendents de concreció definitiva del que establiria la futura Llei Orgànica sobre la relació entre poder judicial i Estat autonòmic.

El Consell Consultiu de la Generalitat,⁴ en el seu dictamen núm. 103 referent al projecte de Llei Orgànica del Poder Judicial, va assenyalar respecte d'aquesta clàusula, que era «un precepte de remissió, i de remissió condicional; si la Llei Orgànica del Poder Judicial o la Llei Orgànica del Consejo General del Poder Judicial investeixen el govern central amb empara constitucional de facultats amb relació a la justícia, correspondrà a la Generalitat exercir aquestes...».

Però, els preceptes estatutaris van ser objecte d'una interpretació fortament restrictiva i la Llei Orgànica aprovada el 1985 va emprar diverses tècniques per tal de convertir les disposicions estatutàries, i, molt especialment, la clàusula subrogatòria en una clàusula debilitada. I només en matèria de provisió de mitjans materials als jutjats i tribunals va preveure la possibilitat que les CA assumissin facultats de gestió.

Aquesta situació va comportar una centralització en la gestió dels mitjans que pot qualificar-se d'històrica. La qualifiquem així, perquè si bé la voluntat del govern de la Generalitat va ser des de l'aprovació

4. Dictamen 103/1985 del Consell Consultiu de la Generalitat en relació al projecte de Llei Orgànica del Poder Judicial.

de l'Estatut de 1979, d'assumir totes les competències en aquesta matèria, les dificultats trobades en el camí de la negociació amb els diferents governs de l'Estat van ser innumerables.

Les competències en aquest àmbit, totes les assumides fins avui, són lluny d'arribar al sostre competencial previst per l'Estatut de 1979. L'art. 18 determina que «correspon a la Generalitat: exercir totes les facultats que les Lleis Orgàniques reconeguin o atribueixin al Govern de l'Estat». També atribueix a la Generalitat la facultat per fixar la delimitació de les demarcacions judicials, però a través de la Llei Orgànica es limita aquesta capacitat a fer simples propostes al Govern central.

Com a conseqüència d'això, i d'acord amb el que els seus estatuts estableixen, les CA, com és el cas de Catalunya, podien assumir qualsevol de les competències relacionades amb l'Administració de Justícia. Una altra qüestió va ser l'establert a la Llei Orgànica del Poder Judicial, les interpretacions que va fer el Tribunal Constitucional i la poca o nul·la voluntat política dels diferents governs de l'Estat.

Seguint el model català i basc, la quasi totalitat dels estatuts han recollit l'anomenada clàusula subrogatòria, i des de 1996, data en què Euskadi i Catalunya assumien les competències en personal, les últimes obtingudes en aquest àmbit, la resta de CA iniciava el camí de la descentralització. Qüestió aquesta que va servir d'excusa al Ministeri de Justícia de torn per deixar de negociar «temporalment» noves funcions per a la Generalitat de Catalunya. Així, «aquesta temporalitat» ha suposat el trancurs d'11 anys més sense cap avenç important en la matèria.

Altres continguts articulats a l'Estatut sobre aquest àmbit no van ser mai desplegats i més aviat van ser considerats simbòlics o buits de contingut. Són els que fan referència al Poder Judicial o a l'exercici de la funció jurisdiccional. Els continguts que han tingut alguna rellevància han estat, per exemple, la valoració com a mèrit del coneixement del dret civil en la provisió de determinats càrrecs i en els concursos. Després, la Llei Orgànica va introduir també, a proposta de CiU al Congrés, com a mèrit, el coneixement de la llengua pròpia, cosa que al cap dels anys ha estat molt positiva tant per l'ús del català a l'Administració de Justícia, que ha millorat força com pel nombre de funcionaris,

judges i fiscals que poden acreditar un coneixement adequat de la llengua catalana.

Dit això, cal reconèixer, a tall de resum, que la interpretació majoritària de què han estat objecte les previsions contingudes a l'Estatut de 1979 i a la Constitució, fan sostenir que l'estructura autonòmica de l'Estat no ha estat un factor prou considerat a l'hora d'organitzar el Poder Judicial.

Els preceptes estatutaris van ser objecte d'una interpretació fortament restrictiva i la Llei Orgànica del Poder Judicial va emprar diverses tècniques per tal de convertir la clàusula subrogatòria en una clàusula debilitada. Així mateix, el Tribunal Constitucional va acceptar aquesta tècnica de debilitament de la clàusula subrogatòria, però, almenys, va elevar un xic el sostre competencial tan rebaixat per la llei.

En la pràctica, aquesta interpretació restrictiva ens va portar a 28 anys de retrocés en aquesta matèria. I la responsabilitat recau especialment en els diferents governs de l'Estat. Primer i especialment en el PSOE, i, més tard, en el PP.

1.2 LLEI ORGÀNICA DEL PODER JUDICIAL DE 1985 I POSTERIORIS REFORMES

1.2.1. *Llei Orgànica de 1985*

El contingut de la Llei Orgànica no respecta allò establert a l'Estatut d'Autonomia de 1979, però tampoc respecta allò que havia de ser competència del Consell General del Poder Judicial i que aquest tenia atribuïdes per la seva Llei Orgànica. Totes aquestes competències se les atribueix el Govern de l'Estat, i, concretament, el Ministeri de Justícia.

La Llei Orgànica del Poder Judicial ignora les Comunitats Autònomes (en endavant CA). Però cal també destacar que en la seva primera reforma, la de 1994, «cedeix» algunes competències en matèria de personal i la segona reforma, la del 2003, torna a blindar el poder del Ministeri de Justícia. Es pot dir, segons la doctrina que «el model de Justícia d'Espanya és el més centralista dels països descentralitzats».

Tornant a la Llei Orgànica de 1985 i repassant allò que hauria pogut ser competència de les CA, poso per exemple, l'Estatut del personal no judicial (des del secretaris fins els auxiliars), l'Institut de Toxicologia, la creació d'òrgans judicials que no suposin alteració de la demarcació, l'organització de l'oficina judicial, etc. Dels mitjans materials necessaris per a proveir els jutjats i tribunals per a desenvolupar la seva funció amb eficàcia, sobre els quals la llei només concedia a les Comunitats Autònomes les facultats de gestió dels recursos estatals; o els mitjans personals, que d'inici tots corresponien al govern de l'Estat.

En aquest sentit, la Llei Orgànica de 1985 debilita les competències del Consell General del Poder Judicial, que queda desapoderat de moltes de les funcions que tenia atribuïdes i debilita també les CA, modificant algunes de les seves competències estatutàries i donant un abast limitadíssim a la clàusula subrogatòria de l'Estatut.

Exemples d'aquest debilitament els podem trobar en la concepció restrictiva que la Llei Orgànica aplica a les competències sobre demarcació judicial.

Segons reiterades opinions doctrinals⁵ «la Llei Orgànica del Poder Judicial, des d'una concepció de la unitat i la independència judicial que sembla que es remet a una estructura organitzativa necessàriament centralitzada, limita les facultats de les CA sobre la demarcació judicial i l'article 35 de la Llei modifica substantivament el contingut de l'Estatut quan estableix que les Corts Generals, a través de la Llei de Demarcació i Planta Judicial, són les que estableixen les demarcacions».

1.2.2. *Reforma de la Llei Orgànica de 1994*

La reforma primera de la Llei Orgànica va tenir lloc l'any 1994 i va respondre, en part, a la necessitat de donar més competències a les CA, en un moment en què el govern de l'Estat necessitava del suport de CiU

5. Informe Pi Sunyer sobre la justícia. 1998. «La regulació estatutària i la seva delimitació per la Llei Orgànica del Poder Judicial.»

per governar. Competències en mitjans personals, però també competències relacionades amb el Consell General de Poder Judicial.

Un signe simbòlic d'aquesta voluntat del Govern de l'Estat va ser la decisió de situar l'Escola Judicial a Barcelona —any 1995—⁶ i mantenir la delegació que l'any 1992 va fer el Consell General del Poder Judicial al Departament de Justícia i concretament al Centre d'Estudis Jurídics, mitjançant conveni de col·laboració, sobre la formació permanent i continuada de jutges i magistrats.

La decisió de la localització de la seu de l'Escola Judicial del Consell General del Poder Judicial a Barcelona, també va resultar cabdal per al foment de les vocacions judicials, atesa la manca de tradició opositora que hi havia a Catalunya entre els llicenciats en Dret. També va servir perquè els alumnes provinents d'altres Comunitats Autònomes de l'Estat coneguessin de primera mà una Comunitat que com Catalunya disposava d'una llengua i un dret propis, la qual cosa havia de permetre una major sensibilització envers la diversitat cultural, social i jurídica de l'Estat espanyol, així com l'arrelament dels futurs jutges al territori en què haurien d'administrar justícia.

Un exemple d'aquest major foment de les vocacions el tenim si repassem les promocions de l'Escola Judicial posteriors a la seva ubicació a Barcelona. D'entrada, un destí com Catalunya que normalment era forçós es va convertir en destinació voluntària.

I pel que fa a les facultats del Consell i a l'activitat de les Comunitats Autònomes amb competències, cal destacar el que estableix l'article 110 de la Llei Orgànica, on es reconeix la intervenció de les Comunitats Autònomes en el procés d'elaboració de Reglaments. O també, la seva participació en el Consell rector de l'Escola Judicial.

En aquella reforma, i pel que fa als mitjans humans, l'article 454 de la Llei orgànica reconeix que totes les competències atribuïdes al Ministeri de Justícia, respecte del personal, poden ser assignades, si s'es-

6. No és casual que la composició del Consell General del Poder Judicial en els mandats coincidents amb la decisió d'ubicar l'Escola Judicial a Barcelona, hi hagués representants a proposta de CiU (Esther Giménez Salinas, Lluís Pasqual Estivill i Francesc de P. Caminal, ho van ser en el moment de la decisió i de la seva implantació).

cau, a les CA en totes les matèries relatives al seu Estatut i règim jurídic, compresos la selecció, la formació inicial i continuada, la provisió de destinacions, les situacions administratives, la jornada laboral, l'horari de treball i el règim disciplinari. I reconeix a les CA la potestat reglamentària.

És a dir, amplia notablement el paper de les CA en la gestió del personal de l'Administració de Justícia. Però no va donar el pas de suprimir el caràcter nacional dels cossos de funcionaris ni tampoc va reconèixer a les CA competències legislatives, i per tant, les competències van seguir sent fragmentades.

També, el Llibre Blanc de l'Administració de Justícia elaborat pel Consell General del Poder Judicial, l'any 1997, abunda en aquest reconeixement de competències en les CA.⁷

El Llibre Blanc incideix en aquest punt dient que la qualificació de cossos nacionals respecte dels oficials, auxiliars, agents i metges forenses (no esmenta els secretaris judicials), i la interpretació que fins el moment s'ha donat a aquesta qualificació, suposa que el Ministeri de Justícia es reservi una sèrie de competències sobre aquest personal que se superposen a les que corresponen a les CA. A més, afegeix que la dimensió «nacional» suposa, a la pràctica, que la corresponent carrera administrativa s'estableixi a nivell estatal, amb les consegüents disfuncions en la gestió, la ineficàcia per la multiplicitat d'instàncies i les dilacions que una situació com aquesta provoca.

Ens trobem teòricament, amb un reconeixement explícit de la capacitat competencial plena de les CA, en igualtat de condicions que el Ministeri. I es pot augurar que a partir de la reforma de 1994 el model de distribució competencial, malgrat les fortíssimes resistències, va prenent forma en favor de les tesis i de les competències estatutàries de la Generalitat.

Però malgrat aquesta reforma i malgrat els esforços negociadors en aquesta matèria, no tenim totes les competències i no les exercim. Per quins motius? Bàsicament, per dos: el primer, per una clara manca de

7. El Llibre Blanc de l'Administració de Justícia. 1997. Pàgina 302.

voluntat política del govern central, i el segon, perquè segons el Ministeri, cal mantenir els cossos nacionals, sense donar cap argument tècnic ni jurídic consistent. Simplement per sostreure el seu règim jurídic de la intervenció de les CA, o almenys seguir limitant la seva capacitat d'actuació, sota l'excusa que el caràcter de cos nacional era per dotar els funcionaris d'un estatus singular donada la seva funció en l'exercici de la potestat jurisdiccional.

1.2.3 *Reforma de la Llei Orgànica de 2003*

La darrera reforma de la llei orgànica és del 2003, amb el govern del Partit Popular disposant de majoria absoluta. Aquesta reforma va ser un híbrid en matèria de competències; no es va avançar en matèria de recursos humans i competències plenes, però sí que va haver-hi un avanç en tot el que feia referència a l'oficina judicial i la seva organització. Si bé, mantenint la triple dependència i per tant, sense possibilitat d'aconseguir una millora real, efectiva i sobretot definitiva de l'organització de l'oficina. Per això, amb aquesta segona reforma, el Ministeri de Justícia torna a blindar-se i es garanteix el control sobre l'Oficina Judicial.

La reforma del 2003, entre altres mancances importants, no segueix el contingut del que deia el Llibre Blanc en matèria de competències de les CA; el que fa és resseguir el Pacte per la Justícia, fruit del consens del PSOE i el PP i recull només del Llibre Blanc els aspectes acceptats majoritàriament. Aquesta reforma ve a ser una conseqüència del Pacte per la Justícia i es limita a maquillar la situació que en aquell moment hi havia a l'Administració de Justícia, satisfà interessos corporatius i denota una gran desconfiança vers les Comunitats Autònomes.

En aquest sentit i posant un exemple, estableix que els secretaris judicials siguin exclosos de la denominació «personal al servei de l'Administració de Justícia», s'aparta de la denominació que preveu la Constitució i es converteix en un «tipus» de funcionari especial. Tot, per no perdre la dependència del Ministeri, fugir del que proposava el Llibre Blanc, posant més entrebanca a les Comunitats Autònomes. D'al-

tra banda, la resta del personal continua constituït en cossos nacionals i el Ministeri es reserva la competència per dictar el Reglament d'ingrés, promoció i provisió de llocs.

En resum, la reforma torna a quedar-se curta i es perd de nou l'oportunitat de fer una reforma en profunditat.

1.3 DOCTRINA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Va ser el Tribunal Constitucional qui va delimitar l'abast de l'article 149.1.5 i va matisar la seva exclusivitat en el sentit que la competència estatal no recull la totalitat de la matèria «administració de justícia». I així, tots coneixem el sentit i l'abast de la STC 56/1990, procedent del recurs d'inconstitucionalitat interposat contra la Llei Orgànica del Poder Judicial de 1985 per part de la Generalitat. El Tribunal Constitucional va utilitzar l'expressió «administració de l'Administració de Justícia» per a designar el conjunt de mitjans materials i personals que, sense formar part del nucli essencial de l'Administració de Justícia, es col·loquen al servei d'aquesta.

Segons aquesta sentència «...quan no resultin element essencial de la funció jurisdiccional i de l'autogovern del Poder Judicial, es pot acceptar que les CA assumeixin competències sobre aquests mitjans materials i personals».

El Tribunal ha construït les grans orientacions jurisprudencials sobre l'Administració de Justícia i la seva organització a l'Estat de les Autonomies, afavorint l'expansió del principi d'unitat fiançat en el fet que el Poder Judicial s'integra en el títol VIè de la Constitució. No obstant això, cal dir, que el Títol VIIIè, que regula l'Organització Territorial de l'Estat, preveu l'existència d'un Tribunal Superior de Justícia a cada CA.

Aquest fet denotava per part del legislador constituent la intenció de donar un marcat accent autòmic al Poder Judicial i que aquest no podia romandre aliè a la profunda transformació que suposava la nova estructura territorial de l'Estat.

Però el Tribunal Constitucional no ha fet aquesta interpretació, sinó que ha afavorit més l'expansió del principi d'unitat a tots els espais on es desenvolupa l'Administració de Justícia, cosa que ha derivat en una lectura restrictiva de les competències que poden assumir les CA en aquesta matèria.

Les sentències del TC 56/1990 i 62/1990, que responen als recursos interposats per Catalunya i el País Basc, van determinar la distribució competencial en matèria d'Administració de Justícia. En principi, aquestes sentències van adoptar les tesis autonomistes, segons les quals la clàusula subrogatòria estatutària podia ser plenament operativa en l'anomenat àmbit de l'administració de l'Administració de Justícia, matèria que inclou la provisió i la gestió dels mitjans materials i del personal no jurisdiccional dels jutjats i tribunals.

Això no obstant, el Tribunal Constitucional va introduir força restriccions en la seva doctrina general. Es pot dir que, tot i partir d'unes premisses de principi que es podien considerar més autonomistes, va restringir notablement determinades previsions estatutàries davant la Llei Orgànica del Poder Judicial i la Llei de Demarcació i Planta judicial.

El Tribunal Constitucional va acceptar la tècnica de debilitament de la clàusula subrogatòria, establerta en la Llei Orgànica del Poder Judicial, admetent, per exemple, la constitucionalitat de la configuració dels cossos de funcionaris com a cossos de caràcter nacional, si bé va declarar que altres solucions eren possibles i que la solució dels cossos nacionals venia imposada per l'opció concreta escollida pel legislador orgànic estatal.⁸

La Demarcació Judicial igual que la Planta, van ser considerades per la jurisprudència constitucional, en la seva sentència 62/1990, com a integrants del nucli de l'Administració de Justícia i per tant, com a competència exclusiva de l'Estat, deixant que la Generalitat es limités a fer simples propostes no vinculants⁹ i referides a les demarcacions inferiors a la província.

8. Sentència del Tribunal Constitucional 56/1990, FJ 10.

9. Sentència del Tribunal Constitucional 62/1990, FJ 16 i 18.

El Tribunal Constitucional, conceptuant la participació autonòmica en la demarcació judicial com un supòsit d'excepció a la competència exclusiva de l'Estat, va acceptar la regulació de la Llei Orgànica, al considerar que la proposta ja és una forma de participació acceptable, sens perjudici que puguin haver-n'hi altres de major intensitat.

Amb això, el Tribunal Constitucional parteix de la subordinació absoluta de l'Estatut a la Llei Orgànica del Poder Judicial, i considera plenament constitucional l'article 35.2,3 i 4 de l'expressada llei orgànica.

En matèria de planta judicial, la repetida Llei Orgànica preveia l'informe de la CA en la seva modificació i per la transformació de jutjats d'una classe a una altra. En aquest punt, la jurisprudència constitucional ha negat la competència de les CA per fixar la data de l'entrada en funcionament dels òrgans judicials, l'ampliació de places de magistrats i la designació del jutjat encarregat del Registre Civil.¹⁰

Pel que fa a les competències en matèria de personal, la sentència 56/1990 estableix que s'ha optat per un model consistent en la consideració dels cossos de l'Administració de Justícia com a cossos nacionals i això ha comportat en la pràctica un règim comú en tot el territori estatal. I ha comportat també la impossibilitat autonòmica de tenir competències plenes en matèria de personal, cosa que ha fet molt més difícil gestionar uns serveis que de *per se* ja eren prou fragmentats.

El veritable obstacle perquè la Generalitat pugui exercir les competències previstes a l'Estatut, en relació al personal, no és, doncs, la Constitució, sinó la Llei Orgànica del Poder Judicial.

És evident que la Constitució no és cap obstacle perquè la clàusula subrogatòria operi en plenitud. També sabem que el Tribunal Constitucional, pel que fa al personal al servei de l'Administració de Justícia i als mitjans materials, va delimitar clarament el títol competencial «Administració de Justícia», en la sentència 56/1990.

El Tribunal Constitucional va declarar: «El Poder Judicial és únic i li correspon jutjar i executar allò que s'ha jutjat». En segon lloc, que «el govern d'aquest Poder Judicial és també únic i correspon al Consell

10. Sentència del Tribunal Constitucional 62/1990, FJ 6.

General del Poder Judicial». I va afegir que «la competència estatal acaba aquí i que no es pot negar que, a part d'aquest nucli essencial d'allò que s'ha d'entendre com a Administració de Justícia, hi ha un conjunt de mitjans personals i materials, que no s'integren en aquest nucli, sinó que es col·loquen al servei de l'administració de l'Administració de Justícia».

Recordem, però, que aquest pronunciament de l'Alt Tribunal és de 1990 i que després d'aquest pronunciament, i no abans, es van iniciar les primeres negociacions amb el Govern de l'Estat sobre la matèria.

Amb posterioritat a 1990, s'han produït noves reformes de la Llei Orgànica. Una en positiu i reconeixent majors competències a les CA, però essent encara massa prudents; és la reforma de 1994; i l'altra, tornant enrere i recentralitzant, de l'any 2003.

2. Actuacions del Govern català anteriors als primers traspassos

2.1 DECRETES D'ESTRUCTURA

L'exercici de les funcions que en matèria d'Administració de Justícia corresponien a la Generalitat en virtut del contingut de l'Estatut de 1979 van ser desenvolupades per diferents Decrets del Govern de la Generalitat, alguns dels quals no van requerir cap acord de traspàs de serveis, cosa que va significar l'assumpció directa per part del Departament de Justícia.

Un primer Decret va ser el 466/1982, de 10 de desembre, en virtut del qual la Generalitat assumia les competències establertes a l'article 18.2 de l'Estatut: Fixar la delimitació de les demarcacions territorials dels òrgans jurisdiccionals a Catalunya i la localització de llur capitalitat.

Si bé aquesta competència va quedar molt reduïda a partir de la doctrina del Tribunal Constitucional amb la sentència 56/1990 pronunciada sobre el Recurs d'Inconstitucionalitat presentat contra la Llei de De-

marcació i Planta Judicial. El mateix sentit van tenir els articles de la Llei Orgànica del Poder Judicial de 1985.

Un segon Decret va ser el 8/1985, de 14 de gener, pel qual es va crear la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia, assignant-li l'organització i execució de les activitats dirigides a proveir els òrgans jurisdiccionals de Catalunya dels mitjans necessaris per al desenvolupament de les seves funcions i contenia un esment explícit a la creació de les unitats encarregades d'elaborar propostes relacionades amb l'automatització dels processos judicials.

Aquest Decret va ser modificat posteriorment pel Decret 100/1987, de 20 de febrer, que va assignar al centre directiu la funció d'impulsar la normalització lingüística a l'Administració de Justícia; i pel Decret 165/1989, de 23 de juny, que va ampliar l'estructura de la Direcció General en previsió dels primers traspassos corresponents a les competències establertes a l'article 18.1 de l'Estatut: les facultats que les Lleis Orgàniques reconeguessin al Govern de l'Estat.

Fins aquell moment l'actuació del Govern en matèria d'Administració de Justícia, va ser més aviat simbòlica pel que fa a la provisió de mitjans. La dotació pressupostària era insuficient i l'Administració de l'Estat no va fer cap transferència econòmica, malgrat el dèficit important de tot tipus de mitjans que patia la Justícia a Catalunya.

S'han de destacar algunes iniciatives, que per la seva voluntat modernitzadora van donar una imatge positiva del Govern català i van mostrar la seva voluntat d'assumir, malgrat les dificultats i les resistències de tot tipus, les competències en Justícia.

2.2 PROGRAMES INNOVADORS

2.2.1 *Servei d'Orientació Jurídica (SOJ)*

Una de les novetats a destacar va ser **la creació del Servei d'Orientació Jurídica (SOJ)**, prestat en col·laboració amb els diferents col·le-

gis d'advocats de Catalunya. Aquest servei proporcionava al ciutadà una informació orientativa i gratuïta, per sol·licitar, si fos necessari, el reconeixement del dret a l'assistència jurídica. La seva implantació es va iniciar l'any 1985 al Palau de Justícia de Barcelona, i va constituir la primera experiència a tot l'Estat, obrint-se posteriorment a molts altres indrets de Catalunya, on hi ha seu de Col·legi d'Advocats. Aquest servei es va generalitzar a partir de la Llei 1/1996, d'Assistència Jurídica gratuïta i el Decret que la desenvolupa 252/1996.

Avui, aquest servei es continua oferint i d'acord amb les memòries anuals presentades pels diferents col·legis, les consultes ateses estan sobre les 50.000, essent majoritàries les relatives a assumptes civils i socials; i la subvenció que reben del Departament de Justícia supera el milió d'euros.

2.2.2 *Servei d'Assistència i Orientació Social (SAOS)*

Un segon programa innovador va ser **la creació del Servei d'Assistència i Orientació Social (SAOS)**, com a servei d'atenció al detingut i al seu entorn familiar. Aquest servei va correspondre durant més de deu anys a la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia, passant posteriorment, una part a la de Serveis Penitenciaris i una altra a la de Justícia Juvenil, encarregada de fer els informes d'assessorament sol·licitats pel fiscal o pel jutge de menors.

2.2.3 *Beques a la carrera judicial*

Un tercer programa innovador, pensat com a incentiu a les vocacions judicials, va ser **el programa de beques a la preparació d'oposicions** a jutge, fiscal i secretari judicial. Es va iniciar l'any 1982, amb modificacions diverses i va quedar trencat l'any 2004, essent substituït per un projecte diferent. L'últim any en què es van atorgar beques va ser el 2004, que se'n van concedir 30. Es pot dir que aproximadament uns

200 jutges que exerceixen les seves funcions a Catalunya van obtenir una d'aquestes beques del Departament de Justícia.

Una altra funció destacada en aquesta matèria ha estat l'**organització d'activitats formatives** dirigides a jutges i magistrats, a jutges de pau i al personal al servei de l'Administració de Justícia, realitzada mitjançant el Centre d'Estudis Jurídics i Formació especialitzada del Departament. Aquest centre va ser creat l'any 1983 i es va convertir en organisme autònom l'any 1990. Cal destacar el conveni de col·laboració signat entre el Consell General del Poder Judicial i el Departament de Justícia en matèria de formació permanent i continuada de jutges i magistrats. Transcorreguts uns anys un conveni similar es va signar amb el Ministeri de Justícia per a la formació dels fiscals.

2.2.4 Programa de Normalització Lingüística

Finalment, és necessari destacar la gran tasca de normalització lingüística que aquesta Direcció general va dur a terme en col·laboració amb l'Escola d'Administració Pública i el Consorci de Normalització Lingüística.

Cada any s'han impartit cursos de llengua catalana adreçats a tots els funcionaris de les oficines judicials, des del primer nivell de principiant fins al curs de llenguatge jurídic, passant per aquests cursos uns 1.300 funcionaris per any.

També s'han elaborat cursos de català per a jutges, magistrats i fiscals.

Com a conseqüència d'aquesta tasca normalitzadora podem dir que l'any 2005,¹¹ un 43 % dels jutges manifesten tenir coneixements de català (nivell B o C). Cal dir que es valora com a mèrit aquest coneixement, circumstància que no passa amb els secretaris judicials, perquè el percentatge dels que no poden atendre en català és bastant elevat; un

11. *Llibre Verd de l'Administració de Justícia. El català a la Justícia.* (Document de treball. 2006.)

36 % l'entenen i el saben parlar i escriure. Pel que fa als fiscals no es disposen de dades directes, però es pot dir que només 13 fiscals estan inscrits al pla pilot del català. Això no pressuposa que només un nombre tan baix tingüés coneixements de català.

I pel que fa al personal de les oficines judicials, el coneixement del català és molt elevat. L'oferta formativa permanent i constant del departament ha aconseguit els seus fruits.

Un exemple d'aquesta oferta formativa la tenim amb els 786 cursos impartits des de l'any 1994 al 2005, corresponents als nivells A, B, C, D i J, amb una mitjana de persones inscrites de 1.193.

És important remarcar que el 47,13 % dels funcionaris tenen com a mínim el nivell C i el 19,63 % disposen del nivell B. Amb aquestes dades la possibilitat d'emprar el català oral i escrit a les oficines judicials és molt considerable.

Amb tot, l'ús del català a l'Administració de Justícia continua essent molt baix.

Un pas més en el sentit de potenciar-ne ús, essent conscients que una gran majoria de les oficines judicials podien treballar en català, va consistir en la posada en marxa del **Pla pilot de Normalització Lingüística a les oficines judicials**, convertit dos anys després en el Programa de Normalització Lingüística a les oficines judicials. Es va endegar l'any 2000 i va romandre actiu fins el 2004. S'hi van apuntar un total de 140 oficines judicials. El Departament de Justícia oferia un incentiu econòmic al personal de les oficines que s'inscrivien al Pla i es comprometien que almenys el 75 % dels documents judicials es fessin en català.

Així, l'any 2000 el percentatge de sentències en català pel conjunt de les oficines judicials de Catalunya havia estat de l'1,26 %. Aquell any va iniciar-se el Pla pilot i, per tant, es partia de ben poc. L'any 2004 el percentatge de sentències va arribar a un 21 %. En les oficines judicials inscrites al Programa, més del 80 % dels documents es feien en català.

Malauradament, la Memòria del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de l'any 2006, lamenta la supressió del programa l'any 2004 i constata que han baixat les sentències dictades en català, malgrat que

els funcionaris de les oficines judicials coneixen suficientment el català en un 70 %.

Per a la tasca de normalització lingüística es comptava amb l'assessorament directe de 51 dinamitzadors lingüístics, professionals que van iniciar la seva funció d'assessorament i traducció als òrgans judicials a mitjan anys 80.

Amb el nou Estatut d'Autonomia, on el català pren un paper molt rellevant com a dret d'opció lingüística dels ciutadans, creiem que pot millorar molt l'ús del català a l'Administració de Justícia, fins ara la més refractària al seu ús, malgrat els esforços esmerçats per la Generalitat.

És important destacar en aquest punt els treballs realitzats des de la Conselleria per disposar dels documents de treball i impresos dels jutjats. Aquest esforç normalitzador es va fer des del Programa informàtic dissenyat per als jutjats. El mateix respecte de la traducció de la normativa bàsica i dels manuals de dret, l'edició de diccionaris amb llenguatge jurídic català, així com tot el treball que abans dels primers traspasos es va fer amb els jutges de pau.

3. Transferència de serveis i assumpció de competències

3.1 LES PRIMERES: MITJANS MATERIALS. ANY 1990

Amb l'objectiu d'assolir una millora efectiva de l'Administració de Justícia a Catalunya, després de l'entrada en vigor de la Llei Orgànica de Poder Judicial de 1985, dels recursos d'inconstitucionalitat interposats pel Parlament i pel Govern de la Generalitat, i de les sentències sobre aquests recursos del Tribunal Constitucional, el Govern, a través del Departament de Justícia, l'1 de novembre de 1990, va assumir les primeres competències en aquesta matèria, que el van dur a fer una sèrie d'actuacions centrades a dotar la Justícia de les eines necessàries per fer-la més àgil, moderna i accessible als ciutadans del nostre país.¹²

12. Reial Decret 966/1990, de 20 de juliol, de transferències i funcions en matèria de justícia.

Van traspassar-se per Reial Decret, els recursos materials de la Justícia i la capacitat en matèria inversora de dur a terme les obres de reforma i de millora dels edificis judicials, no la inversió d'obra nova, que provisionalment va romandre a l'Estat. Capacitat i competència que vam rebre de forma plena l'any 1994.

El Departament de Justícia es va fer càrrec de les despeses de funcionament dels òrgans judicials, de la gestió del patrimoni immobiliari, mobiliari i estris, és a dir, de la provisió dels mitjans materials i econòmics per al funcionament de l'Administració de Justícia, inclosa la Justícia de Pau i de les indemnitzacions de les actuacions per representació i defensa d'advocat i procurador per torn d'ofici, així com l'assistència lletrada al detingut. Pel que fa als mitjans personals, el traspàs comprenia únicament el personal laboral adscrit als serveis de manteniment dels edificis judicials.

Aquests primers traspassos van ser negociats i rebuts per la Generalitat de Catalunya, essent conseller de Justícia l'Hble. Sr. Agustí Basols, al qual li va «tocar» ballar amb la més lletja, ja que també va ser qui abans i després de la Llei Orgànica del Poder Judicial de 1985, va haver de negociar incansablement amb els ministres de torn (Ledesma, Múgica, ...). Va ser, també ell i des del Govern català, l'impulsor dels recursos d'inconstitucionalitat a la Llei Orgànica del Poder Judicial i a la Llei de Demarcació i Planta Judicial.

Amb la finalitat d'atendre adequadament els serveis transferits, el Govern de la Generalitat va aprovar un nou decret de reestructuració, el decret 11/1991, de 7 de gener, pel qual es creaven cinc gerències de suport judicial, com a òrgans administratius de caràcter territorial.

L'any 1994 va haver-hi una ampliació dels serveis traspassats,¹³ pel qual es van transferir una sèrie d'immobles de nova creació i les dotacions pressupostàries corresponents a la valoració del seu cost efectiu.

També, i a partir de l'1 d'octubre de 1994, es va traspassar a la Generalitat el personal laboral i eventual encarregat dels serveis de traducció, estenotípia, psicologia (que es van adscriure al SAOS), telefonistes, subalterns, etc.

13. Reial Decret 1553/1994, de 8 de juliol, d'ampliació dels traspassos.

En aquests tres anys —del 1991 al 1994— es van fer les remodelacions totals dels edificis judicials de Tortosa, Balaguer, Solsona, Igualada, Viella i Tremp, entre d'altres. Dos anys més tard, van seguir els Palaus de Justícia de Mataró, Reus, Sabadell, Arenys, Blanes, etc., així com la reordenació de les necessitats judicials de la ciutat de Barcelona, començant pel Palau de Justícia, on es van efectuar noves instal·lacions elèctriques, les sales del jurat i la nova distribució per l'Audiència.

En vuit anys —del 1991 al 1998— es va renovar en més del 50 % el parc immobiliari inicial, transferit en condicions molt precàries i es va generar una ampliació de la superfície dels edificis judicials de 40.000 m², la qual cosa va suposar una inversió en aquell període de 15.000 milions de les antigues pessetes.

Els projectes de futur marcaven la voluntat del Govern català d'endegar un pla de renovació integral dels edificis judicials de Catalunya. El seu disseny era funcional, adequat a les noves necessitats i pensat en el servei públic que s'hi prestava. És a dir, plantejar i oferir un canvi d'imatge molt necessari i modernitzador.

3.2 LES SEGONES: TRANSFERÈNCIA DELS MITJANS MATERIALS I ECONÒMICS DE LES FISCALIES. ANY 1994

L'any 1994 es van rebre els traspassos per a la provisió de mitjans materials i econòmics al servei de les fiscalies, trencant la idea que corresponien exclusivament a l'Estat, tesi mantinguda durant anys pel Ministeri de Justícia de torn en base a l'establert a l'article 23.2 de l'Estatut,¹⁴ les competències sobre la instal·lació i posada en funcionament d'òrgans judicials de nova creació, així com els mitjans al servei dels instituts de medicina legal.¹⁵

Algú s'ha preguntat a vegades per què la Generalitat de Catalunya

14. Article 23.2 EAC: L'organització i funcionament del Ministeri Fiscal correspon íntegrament a l'Estat, de conformitat amb les Lleis Generals.

15. Reial Decret 409/1994, d'1 de març.

va acceptar uns traspassos en aquesta matèria insuficients i fragmentats. La resposta és clara.

No acceptar aquest traspàs era continuar fora d'un àmbit competencial que la Constitució i l'Estatut ens reconeixien i des del qual estàvem convençuts que podíem incidir en la millora i dignificació d'un servei públic, que estava pràcticament abandonat.

En l'àmbit dels mitjans materials, com ja he comentat, s'ha fet molt. És innegable que tots els governs autonòmics amb competències en aquesta matèria han fet un gran esforç pressupostari per millorar la imatge de la Justícia en el seu territori. L'Administració de Justícia a l'Estat espanyol havia estat considerada com la ventafocs de tots els ministeris i la inversió en infraestructures era ínfima. El conjunt d'edificis judicials transferits per l'Estat a la Generalitat, amb molt poques excepcions com el Jutjats de Girona, o els del Canyeret a Lleida, presentava, en general, un seguit de mancances i insuficiències que impedièren que l'activitat jurisdiccional es pogués desenvolupar amb les condicions mínimes de dignitat que requereix un servei com aquest.

El Govern de la Generalitat va acceptar aquests traspassos amb plena consciència de la situació i amb la voluntat ferma de dur a terme un pla de renovació integral.

Les negociacions d'aquest traspàs van ser, com sempre, molt difícils i complexes, però van obrir el camí a les altres autonomies, que van aprofitar-se de la feina feta per la Generalitat de Catalunya.

3.3 LES TERCERES: MITJANS PERSONALS DE LES OFICINES JUDICIALS. ANY 1996

Van rebre, finalment, els traspassos dels mitjans personals.¹⁶ També la revisió i l'aprovació de les agrupacions de secretaries de jutjats de pau i algunes funcions referides als secretaris judicials. Havien passat 11 anys de la primera Llei Orgànica del Poder Judicial i sis anys dels primers traspas-

16. Reial Decret 441/1996, d'1 de juny de traspassos de serveis.

sos de competències en matèria de mitjans materials. Quedava encara l'esperança de seguir negociant i d'aconseguir les competències plenes. Però el PSOE va perdre les eleccions —parlem de l'any 1996—, va guanyar el PP i les negociacions van arribar a punt mort amb la ministra de Justícia d'aleshores, que no va avançar res en cap matèria.

La legislatura següent —de 1999 al 2003— amb el PP amb majoria absoluta, va ser molt pitjor, ja que van promoure la darrera modificació de la Llei Orgànica, en la qual no es va avançar en la descentralització de la justícia i sota l'excusa que altres CA havien de rebre també els mateixos traspassos de serveis que Catalunya, va tornar per enèsima vegada a retardar-se la millora competencial que reivindicàvem.

No es pot dir el mateix que he exposat respecte dels mitjans materials i la inversió en edificis, pel que fa a les competències en matèria de mitjans personals, mentre no quedi superat l'aspecte referent als cossos nacionals.

Des de 1996 la Generalitat disposa de les competències de gestió sobre el personal no judicial; van ser transferits 5.227 funcionaris, entre oficials, auxiliars, agents i metges forenses, però aquesta competència no li permet fer una veritable política de recursos humans; la seva dependència del Ministeri de Justícia en tot el que afecta a la política de personal ho ha fet inviable. Aquesta competència no ha suposat els avenços o les millores que en principi es pensava que es podien aconseguir.

Avui ja són nou les CA que han rebut les competències. Per tant, el Ministeri ha quedat en minoria, ja que el 70 % de l'Administració de Justícia està en mans de les CA.

Cada vegada era més evident que no es podia mantenir la complexitat notable que comportava la dualitat actual de competències entre el Ministeri de Justícia i els òrgans competents de les CA. Era necessari simplificar la concurrència competencial actual, transferint la titularitat plena de la competència sobre el personal a les CA i així resoldre un contenciós històric. Unes competències integrals en aquesta matèria farien possible una planificació i gestió de l'Administració de Justícia per part d'una autoritat única.

D'aquesta manera, i en la línia anunciada en el Llibre Blanc de la

Justícia, les competències de gestió, direcció i organització dels funcionaris al servei de l'Administració de Justícia haurien de recaure en les CA amb competències en aquesta matèria, en coordinació amb el Consell General del Poder Judicial.

Les transferències dels mitjans personals també va requerir convèncer els funcionaris de les oficines judicials de Catalunya que, mitjançant els sindicats, eren reacs als traspassos i van organitzar una espècie de referèndum sobre el mateix.

Moltes hores de treball, de reunions i de mesos de coordinació van ajudar a visualitzar per part d'aquests funcionaris que es podia treballar d'una altra forma i van anar desapareixent les pors i els obstacles interns.

Sense cap intenció de fer una exposició àmplia sobre les actuacions dutes a terme pel Govern de la Generalitat durant els primers quinze anys de transferències en ordre a la millora de la Justícia, vull acabar aquest capítol fent esment especial de la presentació davant el Parlament, l'any 2000, d'una proposta de reforma de la Justícia, és a dir, d'un model de Justícia per a Catalunya que enuncitava les modificacions normatives necessàries per a la millora de l'autogovern, recollides en gran part en el Pacte per a la Reforma de la Justícia.¹⁷ I seguint el mateix esquema, l'any 2002 es va presentar també davant la comissió de Justícia del Parlament el Pla de millora del funcionament de l'Administració de Justícia a Catalunya.

4. Inversions en infraestructures

4.1. EN GENERAL

S'han posat al dia les infraestructures i els edificis judicials; hi ha plans per a la renovació integral del parc immobiliari que constitueixen les seus judicials. I malgrat no sigui el projecte original que volíem, la

17. Ministeri de Justícia. *Principios del Pacto de Estado para la Reforma de la Justicia*. 2001.

Ciutat Judicial de Barcelona, aviat serà una construcció real, on gran part de les diferents jurisdiccions estaran assentades o concentrades en una mateixa ubicació. El projecte inicial, aprovat el 2002, donava una solució definitiva al problema que representa la notable dispersió dels edificis judicials a la ciutat.

Actualment, els 184 jutjats que funcionen a Barcelona estan localitzats en 21 edificis diferents. Queden al marge l'Audiència Provincial i el Tribunal Superior de Justícia. El projecte reformat pel govern actual no contempla la concentració de tots els òrgans judicials de la ciutat de Barcelona, com s'havia defensat tant des de la Magistratura i de la Fiscalia, com des de les diferents corporacions jurídiques, amb l'objectiu de concentrar els serveis i donar també una millor resposta als ciutadans i evitar així els múltiples desplaçaments que els operadors jurídics han de fer. Però, malgrat això, serà una important infraestructura que dignificarà enormement el servei de la justícia.

L'acadèmic Guillem Vidal, traspassat el març del 2007, i que va ostentar la presidència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya durant 10 anys —de 1994 al 2004—, deia sovint, en les inauguracions de noves seus judicials o de nous òrgans, que la Generalitat havia aconseguit canviar «el continent» de la justícia, tot referint-se a l'adequació i construcció dels Palaus de Justícia d'arreu del territori o als nous edificis judicials. I seguia dient, que ara el que mancava era canviar el contingut, és a dir, la manera d'impartir justícia, convertint l'Administració de Justícia en un veritable servei públic.

En el cas de Catalunya, encara queda molt camí per recórrer, atès, com ja he dit abans, l'estat lamentable en què es trobaven aquests equipaments quan els vàrem rebre l'any 1990. Però avui es pot dir que hem incrementat la superfície transferida en un 200 %. Fins l'any 2003 s'havien renovat la meitat dels edificis judicials traspassats amb una ampliació de superfície de més de 250.000 m², i una inversió realitzada de 117 milions d'euros (20.000 MPTA). Edificis judicials com el Palau de Justícia de Figueres, o l'Audiència Provincial de Lleida, o el de la Seu d'Urgell, Gavà i Puigcerdà, són altres exemples d'allò que en Guillem Vidal definia com el «continent».

Aquest programa inversor va venir acompanyat a Barcelona de la reforma integral del Palau de Justícia de la ciutat, seu del Tribunal Superior de Justícia i del lloguer i adequació de diferents edificis al centre de la ciutat, que van dignificar encara que fos provisionalment les instal·lacions de Justícia, ja que el projecte de la ciutat judicial començava a ser una realitat sobre el paper.

4.2 CIUTAT DE LA JUSTÍCIA DE BARCELONA I DE L'HOSPITALET

L'any 1999 es van adquirir els terrenys de les antigues Casernes de Lepant, situades entre l'Hospitalet de Llobregat i Barcelona. Fins aleshores havia estat impossible aconseguir per cessió o compra de l'Ajuntament de Barcelona de cap solar amb superfície suficient per instal·lar els jutjats de la ciutat. Aquesta era una assignatura pendent, sol·licitada constantment pels diferents operadors jurídics. L'adquisició d'aquests terrenys al Ministeri de Defensa va ser una molt bona notícia en l'àmbit jurídic i judicial.

Amb aquest solar, es donava el primer pas per fer realitat la construcció de la Ciutat Judicial de Barcelona i l'Hospitalet i per ubicar tots els jutjats de la ciutat a més dels serveis judicials necessaris per a un bon funcionament. Cal dir que en aquell moment els jutjats de la ciutat estaven i estan distribuïts en més de 20 edificis, situació que per pura lògica necessitava un canvi radical, el qual es demandava des de tots els àmbits. A excepció del Palau de Justícia situat a Lluís Companys, seu del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, la resta de jurisdiccions, l'Audiència Provincial i la Fiscalia serien ubicades en les noves instal·lacions.

Amb aquest projecte el que es pretenia era un gran objectiu: concentrar la justícia de Barcelona en un sol lloc i d'aquesta manera fer-la més eficaç, més eficient i més propera als usuaris directes i als ciutadans.

I si bé, inicialment l'Ajuntament de Barcelona va mostrar-se reticent, després es va afegir al gran consens assolit amb l'Ajuntament de l'Hospitalet, el Tribunal Superior de Justícia, la Fiscalia en Cap, l'Au-

diència Provincial, el Jutjat Degà de Barcelona i tots els col·legis professionals.

Després d'un concurs d'idees, a finals de l'any 2002 es van assentar les bases del projecte de la Ciutat Judicial de Barcelona i el setembre del 2003 es van iniciar les obres.

El projecte de la Ciutat Judicial, a l'igual que el de les noves presons, com Brians 2 o Joves, o els nous palaus de justícia, es va iniciar un nou sistema de finançament amb participació de capital privat, sistema seguit després pel nou govern tripartit, encara que en el seu moment van criticar-lo fins l'extenuació. Amb aquest sistema es vincula l'empresa adjudicatària de les obres amb el manteniment posterior de tota la infraestructura, permetent un finançament a llarg termini i a la vegada, en el cas concret de la ciutat judicial, vinculant la inversió a possibles guanys per serveis necessaris com ara comerços, restaurants...

Avui, any 2008, les obres de la Ciutat de la Justícia estan a punt de ser rebudes en una primera fase. Entrarà en funcionament l'edifici judicial del Partit Judicial de l'Hospitalet del Llobregat i les obres corresponents a l'Institut de Medicina legal.

Cal destacar, però, que el projecte inicial de la Ciutat Judicial no és el que s'està executant. L'any 2004, el Govern de la Generalitat —el primer govern tripartit—, en va promoure una reforma, considerant que era excessiva l'edificabilitat en aquells terrenys. I els canvis operats han modificat en gran part el seu original, fent que el gran objectiu del projecte, que era la concentració total, hagi quedat escapçat: l'Audiència Provincial i les jurisdiccions contencioses i socials no s'ubicaran a la Ciutat Judicial; s'ha reduït el sostre edificable que estava previst i es construeix dins la zona judicial un edifici de vivendes socials, tot al·legant raons de seguretat.

Així i tot, malgrat els canvis operats, el que quedarà del projecte de la Ciutat Judicial serà positiu per a la millora de l'Administració de Justícia de la ciutat de Barcelona. S'haurà perdut per molts anys l'oportunitat de la concentració, però s'haurà aconseguit una gran millora.

4.3 ALTRES INVERSIONS

També a finals del 2003 van concursar diferents projectes constructius relatius als edificis judicials de Vilanova i la Geltrú, Vilafranca del Penedès, el Vendrell, Igualada, Sant Boi, Cerdanyola del Vallès, el Prat de Llobregat i Cornellà. Avui, any 2007, molts d'aquests edificis han entrat en funcionament.

5. Pla integral d'informatització de les oficines judicials

Un altre gran projecte executat, en funcionament i en fase de revisió i millora continuada, és el Pla integral d'informatització de totes les oficines judicials, mitjançant el programa TEMIS-2 i que era continuació del TEMIS-1, iniciat l'any 1992. És un pla que connectava els quasi 453 òrgans judicials vigents l'any 1997 a Catalunya, en una xarxa única que va donar servei als 5.700 usuaris i amb un cost aproximat de 5.000 milions de les antigues pessetes.

L'automatització de l'Oficina Judicial va ser una veritable obsessió del govern català. Molts recordaran la Fundació Lluís de Peguera, de la qual formaven part les institucions jurídiques de casa nostra i que tenia com a objectiu informatitzar els òrgans judicials de Catalunya. Parlo de l'any 1981, quan la Generalitat era molt lluny encara de ser la responsable dels mitjans materials de la justícia. Però, ja en aquells anys, la Generalitat estava convençuda que amb l'automatització dels procediments judicials es notaria una millora substancial en els rendiments de l'oficina judicial, afavorint al mateix temps la normalització lingüística. Va ser pioner a tot l'Estat espanyol, el qual va copiar el projecte amb el seu denominat INFORIUS.

L'any 1984 es va iniciar el Programa de Racionalització i Automatització de les Oficines Judicials, que preveia en el bienni 1984-85, la informatització de 40 òrgans judicials. Al finalitzar l'any 1985, entre els jutjats de Catalunya que comptaven amb mitjans informàtics, es trobaven els corresponents a la poblacions de Barcelona, Sant Boi de Llo-

bregat, Mataró, Manresa, Girona, Figueres, Santa Coloma de Farners, Olot, La Bisbal de l'Empordà, Lleida i Reus. I d'aquesta manera, informatitzant 25/30 òrgans judicials cada any es va arribar a l'any 1992 amb el projecte TEMIS.

L'any 2003 es va iniciar una revisió del pla, que el nou govern de la Generalitat ha continuat i executat, sota un altre nom: IURISCAT.

6. Pla de millora del funcionament de l'Administració de Justícia a Catalunya¹⁸

No en parlaré extensament; només comentaré alguns aspectes que contempla l'esmentat pla. Va ser presentat al Parlament de Catalunya en data d'11 de març de 2002 per l'aleshores conseller de Justícia l'Hble. Sr. Josep D. Guàrdia. El sumari d'aquest pla consta de dos parts: la primera es refereix a la potenciació de l'autogovern en matèria de justícia, amb una sèrie d'iniciatives dutes a terme en determinats casos i expressant els plantejaments jurídics i polítics en altres.

La segona part és la modernització i millora del funcionament d'aquesta administració vista des d'un conjunt de vessants diferents, totes elles referides a la seva millora.

6.1 POTENCIACIÓ DE L'AUTOGOVERN

Molts dels aspectes continguts en l'esmentat document, en la seva primera part, fan referència a la potenciació de l'autogovern en matèria de justícia, avançant-se al que quatre anys més tard conformaria el contingut del títol III de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006.

Així, aquests aspectes es van concretar, entre d'altres, en el planteja-

18. Pla de millora del funcionament de l'Administració de Justícia a Catalunya. 2002.

ment davant el Ministeri de Justícia i les CA amb competències, de l'ampliació de competències del Tribunal Superior de Justícia, la desconcentració del Consell General del Poder Judicial, de la reforma de l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal amb la creació del càrrec de fiscal superior de la CA, i de la millora de les competències en matèria de demarcació i planta judicial, instant la reforma de l'article 35 de la Llei orgànica del Poder Judicial, incloent la col·laboració de les diferents instàncies (Ministeri, CA, Consell General del Poder Judicial) mitjançant la creació d'una comissió mixta com a instrument més adequat per configurar un nou mapa judicial, on els acords adoptats tinguessin caràcter vinculant.

Cal destacar en aquest punt la creació de la Conferència sectorial representada per totes les CA amb competències en la matèria, creada a instància dels responsables del Govern Basc i de Catalunya, com a fòrum d'anàlisi, debat i proposta per la millora del servei de la justícia. Fou creada el mes de desembre de 1998 i va actuar en molts moments com a grup de pressió front el posicionament del Ministeri.

Aquesta Conferència sectorial de tots els consellers de justícia de les diferents CA, va aconseguir entre altres acords, la creació i posada en funcionament de la Conferència sectorial en matèria d'Administració de Justícia, presidida pel ministre. I la creació de la Comissió Mixta entre el Consell General del Poder Judicial i les CA amb competències.

Cal destacar el contingut de la reunió mantinguda a Las Palmas de Gran Canaria,¹⁹ el 2001, on, reunida la Conferència sectorial de Justícia, es van prendre una sèrie d'acords, que més tard han estat tinguts en compte per a l'estudi de les propostes del nou Estatut de Catalunya. Si bé, sobre els acords presos van haver-hi dos vots particulars subscrits pels consellers de Justícia de Catalunya i del Govern Basc, tots dos coincidents en la defensa de la supressió del caràcter nacional dels cosos de funcionaris.

19. CSAJ - Conferencia sectorial en materia de Administración de Justicia (2001). Acuerdo adoptado sobre esta materia en la reunión celebrada en Las Palmas de Gran Canaria el día 22 de mayo de 2001. Essent conseller de Justícia l'Hble. Josep D. Guàrdia.

6.2 ALTRES PROJECTES NORMATIUS

Altres projectes duts a terme per millorar l'autogovern tenen a veure amb normativa pròpia, com ara, el decret de creació del Consell de Justícia de Catalunya, com a fòrum d'anàlisi, debat i participació per impulsar línies d'actuació per a la millora de l'Administració de Justícia implicant a tots els sectors jurídics.²⁰ Òrgan que va dur a terme els treballs corresponents al Llibre Verd de la Justícia, i l'Estudi per a l'adequació de les demarcacions i de la planta d'òrgans judicials de Catalunya en l'horitzó 2010.

Altres dos decrets importants van ser el Decret pel qual es declara el Dia de la Justícia a Catalunya, amb l'objectiu de donar-li un ressò social que permetés apropar la justícia a la ciutadania, considerant en el seu moment com a data més adient, el dia 23 de maig, en commemoració de la constitució del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, el 23 de maig de 1989.

Un segon Decret de relleu és el que va regular les distincions de l'Administració de Justícia a Catalunya, amb la finalitat d'honorar les persones i els col·lectius que destaquin marcadament per la seva contribució en la millora de l'Administració de Justícia. Alguns dels guardonats han estat, per exemple, el Sr. Carles Viver i Pisunyer, el Sr. Anton Canyellas, o bé, l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, l'Associació de Jutges de Pau de Catalunya o l'Il·lustre Col·legi de Procuradors.

6.3 PROJECTES DE MODERNITZACIÓ I MILLORA

Sense ànim de ser exhaustiva, vull fer esment d'alguns dels projectes que pel que fa a la modernització i millora del funcionament de l'Administració de Justícia a Catalunya, es van dur a terme directament o indi-

20. Decret 377/2006, de 3 d'octubre modificant la denominació del Consell de Justícia i convertint-lo en l'Observatori Català de la Justícia.

rectament pel Govern de la Generalitat i que formen part de la segona part d'aquest Pla de millora presentat al Parlament, l'any 2002.

a) En primer lloc s'han de tenir en compte les actuacions necessàries per a l'**aplicació efectiva de la nova Llei d'Enjudiciament Civil**, Llei 1/2000, que va entrar en vigor el 8 de gener del 2001, la Llei concursal que va donar lloc a la creació dels jutjats mercantils, la Llei de Responsabilitat Penal del Menor, o la corresponent a la implantació dels judicis ràpids. Totes quatre lleis van entrar en vigor abans del 2004. Totes elles afecten d'una forma important el funcionament de les oficines judicials i les fiscalies i es van haver de fer grans inversions materials i humanes per al seu bon funcionament.

A títol d'exemple, per l'entrada en vigor de la Llei d'Enjudiciament Civil es van construir 115 sales de vista noves que juntament amb les 165 ja operatives es va poder disposar de 280 sales respecte de 291 òrgans judicials civils, superant la recomanació del Consell General del Poder Judicial, d'una sala per a cada dos òrgans judicials. O també, es van instal·lar equips d'enregistrament audiovisual en totes les sales de vistes de la jurisdicció civil que permeten l'enregistrament de les actuacions orals en vistes i compareixences, mitjançant la reproducció de la imatge i el so.

b) O la creació amb motiu de **la nova llei de responsabilitat penal del menor**, d'un servei de guàrdia de la Fiscalia a la ciutat de Barcelona durant les 24 hores del dia i únic a tot l'Estat, a fi de poder atendre amb tota la celeritat aquells menors que els cossos i forces de seguretat posin a disposició del Ministeri Fiscal. Cal destacar que a partir de l'1 de novembre del 2001, el cos de Mossos d'Esquadra es va fer càrrec a Barcelona de la Policia Judicial de Menors en substitució del Cos Nacional de Policia.

c) O la **creació de l'Institut de Medicina legal de Catalunya**, mitjançant el Decret 302/2001 de 20 de novembre, així com el seu Reglament de funcionament, donant pas a una nova organització de la Medicina Forense a Catalunya. La creació de l'IMELEC va ser un gran canvi en la concepció i sistema de treball dels forenses, que van passar de ser uns funcionaris que de forma individual i sense cap organització

donaven servei als jutjats a què estaven adscrits, a disposar d'una organització potent en què s'aprofitaven els coneixements del centenar de bons professionals forenses.

d) **Instauració dels judicis ràpids.** El Legislador fa anys que intenta agilitar la justícia penal; amb procediments que siguin respectuosos amb els drets fonamentals, però alhora assegurin un judici just amb garanties i que sigui ràpid i eficaç. Per això es van dur a terme diverses reformes de la Llei Estatal d'Enjudiciament criminal. **Primer:** La Llei 7/1988 per la qual es creen els jutjats penals i el procediment abreujat. **Segon:** A causa d'una sèrie d'esdeveniments, i en concret les Olimpíades de Barcelona i l'Expo de Sevilla, per Llei 10/1992 s'instauen a Barcelona els judicis ràpids. De fet eren per a tot l'Estat, però només varen tenir efectivitat a Barcelona, per dues qüestions claus: la predisposició favorable dels magistrats i l'aportació dels mitjans necessaris per part del Govern català, que volia per a Catalunya una justícia ràpida. Amb aquesta reforma, la justícia es va agilitar i una mostra del que diem està a la Memòria del Jutjat degà de Barcelona, **en què es diu que des de la seva implantació fins a finals del 2002 es varen celebrar 19.685 judicis ràpids, representant l'any 2002 un 45 % dels procediments penals abreujats.** Només es podien jutjar els delictes *in fraganti* o d'instrucció fàcil.

e) L'any 2002 per mitjà de la Llei 38/2002, **es torna a reformar la justícia penal en un intent definitiu d'agilitzar-la** per l'enjudiciament de les faltes i de determinats delictes flagrants com ara, furts, robatoris, seguretat del trànsit, amenaces, coaccions, violència física o psíquica habitual, violència sobre la dona, en què existeixi un detingut o persona identificada i citada per la Policia davant el jutjat, així com aquells delictes d'instrucció senzilla, castigats amb pena de presó menor de cinc anys.

Per la seva implementació a tot Catalunya, el Departament de Justícia va fer un gran esforç en mitjans personals i materials, amb una despesa de 10M€. L'objectiu de la reforma era celebrar en el termini de 15 dies aquells judicis que representaven més del 60 % dels processos penals que entren en els jutjats. Les accions dutes a terme van posicionar

Catalunya com a capdevantera de l'Estat espanyol. Entre d'altres actuacions, cal destacar la instal·lació d'un sistema de gravació de judicis per CD en totes les sales de vistes, un sistema de videoconferència en tots els Partits Judicials i les adscripcions de fiscalia. Es va posar en funcionament l'agenda de judicis ràpids, accedint a la mateixa, el jutjat de guàrdia, el jutjat penal, els cossos i les forces de seguretat, les policies locals, advocats, metges forenses i fiscals.

També es va crear un registre informàtic especial de guàrdia, incrementant-se al mateix temps el personal dels jutjats de guàrdia, les fiscalies i els metges forenses.

f) També, i en un altre ordre de temes, cal destacar en allò que fa referència al **Mapa Judicial de Catalunya**, algunes de les actuacions que van ajudar a fer de la justícia un servei més proper i accessible al ciutadà. En aquesta línia, l'any 1999 es va impulsar des del Govern català la creació de noves demarcacions penals i socials en el territori, que fins aleshores només hi eren a les capitals de província. Aquests òrgans van materialitzar-se d'acord amb la Llei 37/1999, de 28 d'octubre, amb la creació dels jutjats penals de Mataró, Granollers, Vilanova i la Geltrú, Figueres i Reus, i els jutjats socials de Granollers, Mataró, Sabadell, Terrassa, Figueres, Reus i Tortosa, que van entrar en funcionament l'any 2000.

g) També, i en aquest ordre de temes, cal destacar la consecució a partir de l'any 2001 de la divisió de les jurisdiccions mixtes en jutjats de primera instància i jutjats d'instrucció, iniciant-se per aquells partits judicials a partir de 10 jutjats.

h) També amb la finalitat de la proximitat de la justícia, es va treballar en la consolidació del **model desconcentrat de la fiscalia a Catalunya**, amb la creació de quatre fiscalies d'Audiència Provincial i **adscripcions de fiscalia**. I amb aquest objectiu l'any 2002 s'havien establert adscripcions a 22 partits judicials. Posteriorment el Ministeri de Justícia va adoptar aquesta organització per a la resta de l'Estat.

6.4 JUSTÍCIA DE PAU

En aquesta mateixa línia d'aproximar la justícia als ciutadans es troben totes les actuacions de millora de la justícia de pau. Així, a part de les dues línies de subvencions que s'atorguen als ajuntaments per al sosteniment de les despeses de funcionament i les referents a la formació permanent dels jutges de pau, es va aprovar l'any 2002 dins el Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya (PUOSC), un programa específic per a la millora del funcionament dels jutjats de pau, especialment en el camp de la informàtica, que permeti una actuació integrada entre el Jutjat de Pau i el de Primera Instància i Instrucció de què depèn.

A l'Estat espanyol no existeix un model clar de justícia de pau i aquesta situació produeix en la pràctica múltiples disfuncions. Dels quasi 10.000 jutjats de pau que hi ha a tot l'Estat, 897 pertanyen a Catalunya, alguns amb una població mínima i un volum de treball baix. No és fàcil establir un sistema d'organització que faciliti un acostament efectiu de l'Administració de Justícia al ciutadà. Aquesta situació va portar a la creació de les agrupacions de secretaries de jutjats de pau.²¹

L'any 2003 s'havia arribat a la creació de 52 agrupacions, cosa que ha fet millorar en molt el funcionament dels jutjats de pau. En aquests moments, setembre del 2007, per les dades obtingudes del Departament de Justícia està a punt de crear-se l'agrupació núm. 62.

21. Reial Decret 257/1993 regulant la creació de les agrupacions de secretaries de jutjats de pau.